

Nu kommer den første kønsneutrale børnebog

Den kønsneutrale børnebog 'Universet er det største i hele verden' skal åbne for, at børn får flere end to måder at være børn på. Og den har historien i fokus

Af Johanne Ramskov Erichsen

Imile, Kaft og Menid er hverken venner eller veninder, de bruger ikke han og hun, når de henvender sig til hinanden, for det er underordnet, om de er piger eller drenge. Først og fremmest er de bare børn, og så er de hovedkarakterer i børnebogen *Universet er det største i hele verden*.

For forfatter og illustratør Mio Mahl skal køn nemlig ikke være en grundpræmis, der allerede er fastlagt på forhånd. Det skal mere være på niveau med andre ting som forskellige hårfarver, hudfarver og interesser. Så ud over at bogen beskriver tre børns fantasiverden, er den også kønsneutral.

Der bruges ikke han eller hun, men heller ikke hen. Brugen af ordet *hen* skaber nemlig opmærksomhed omkring det, at bogen er kønsneutral. Og Mio Mahls ønske er, at kønsneutraliteten opfattes som naturlig og at fokus bliver på historien.

»Bogen skal spejle børns åbne univers. Køn findes i deres forestillingsverden, men det er ikke det vigtigste, og denne bog skal give plads til egne tanker om køn,« siger Mio Mahl.

Det handler ikke om at fjerne køn fra børn, men om at blive opmærksom på, hvad det betyder at sige han eller hun, dreng eller pige. At der findes kønsstereotype kasser, som voksne propper ned over hovedet på børn, hvor piger er lyserøde prinsesser og drenge har græspletter på knæene. »Det er ikke fordi et pigebarn ikke må have lyserød som yndlingsfarve, man skal bare ikke antage, at barnet så også gerne vil være prinsesse og aldrig klatre i træer, så afgrænser man børns muligheder,« uddyber Mio Mahl.

Identitet skal udvikles

Ofte ved forældre, hvilket køn deres barn får, før det fødes, og kønet bliver styrende, for den måde barnet opdrages på – drengbarnet får blå sutter og biler at lege med og pigebarnet blonder og dukker. Derfor får børn ikke lov til selv at udforske deres identitet.

»Kønsidentiteten er først fuldt udviklet, når man er voksen. Men det er vigtigt, at børn selv kan mærke, hvor de er i det her spekter af køn.

Uden at få det at vide af voksne fra starten,« siger Mio Mahl.

En pointe lektor ved institut for psykologi og uddannelsesforskning på RUC, Jo Krøjer, er enig i. Jo Krøjer vil gerne slå fast, at vi ikke allerede fra fødslen har en fastlagt identitet inden i os, men at vores identitet udvikler sig hele tiden i samspil med omverdenen. På samme måde som voksne har brug for musik, litteratur og film til at skabe en identitet, har børn det også, og en bog som denne er derfor vigtig for børns identitetsdannelse. Ifølge Jo Krøjer er der kommet mere opmærksomhed på, at der

rende i Sverige end i Danmark, begynder den kønsneutrale ideologi nu også at vinde frem her.

Jo Krøjer fortæller, at det er begyndt at ændre sig i praksis gennem de seneste to år, og at en bog som denne kan skubbe udviklingen endnu længere.

»Forandringen hænger sammen med en stigende forståelse for, at stereotype kønsidentiteter ikke er det naturlige. Det er blevet mere tydeligt, at der er nogle nye måder at tænke om det her på, hvor en bog som denne kan have væsentlig betydning,« forklarer Jo Krøjer.

ling, alle kan spejle sig i, og det bliver helt sikkert ikke den sidste,« siger Cecilie Lind.

Litteratur i stedet for projekt

Men er det egentlig børnelitteraturrens job at præsentere børn for den slags, eller bliver det en sammenblanding af litteratur og et kønspolitisk projekt?

Ifølge lektor i børnelitteratur Anna Karlskov Skyggebjerg var der i 1970'erne en meget eksplicit køns-kamp i litteraturen, hvor mange bøger lavede omvendte kønsroller, så pigerne var drengepiger og drengene

god historie« siger Skyggebjerg og understreger, at man ikke kan anmelde en bog, man endnu ikke har læst.

Skyggebjerg fortæller, at man tidligere har set eksempler på, at et budskab kan stå i vejen for, at der kan etableres en fortælling.

»Jeg kan være skeptisk overfor om projektet vil skygge for den gode historie, og derfor er en skønletterfortælling måske ikke det rigtige medie, måske egner det sig bedre til en oplysningsbog,« siger Anne Karlskov Skyggebjerg.

Mio Mahl er ikke enig. Mahl vil ikke undervise i kønsneutralitet, men blot sørge for at der er et alternativ til de stereotype kønskasser. Dog uden at fokus i bogen er på netop kønskasserne.

»Man kan læse bogen uden at opdage, at den er kønsneutral, det er ikke det, der er i fokus. Det er bare underliggende« forklarer Mio Mahl.

Mio Mahl mener netop ikke, at kønsneutrale bøger skal være oplysningsbøger frem for skønletteratur.

»Hvis alle fordomme skal bekæmpes, så skal der netop være masser af den her slags bøger. Kønsneutralitet skal være synligt, almindeligt og nærværende. Jeg har ingen interesse i at uddanne folk, jeg vil bare have at børnene skal tage del i en fantasiverden, der rækker ud over binære kønsroller,« siger Mio Mahl.

Kønssociolog Cecilie Nørgaard er begejstret for den måde at lave kønsneutral litteratur på.

»Problemet ved den meget direkte formidling er, at mange bliver skræmt, og tænker det er komisk, akavet og langt fra virkeligheden, men i denne bog, gør den ukønnede fortælling det bare til en åben fortælling, der handler om andet end køn. Det er en langt mindre provokerende fortælling og på den måde strategisk klogt.«

Imile, Kaft og Menid er tre kammerater, som bor sammen i et hus. En dag hvor de leger i husets kælder, finder de tre mærkelige ting i en kasse. Tingene tager dem med ud på et spændende eventyr, hvor de møder en lysekrone, som er ked af det, en feinschmeckerhest og en rumraket. Illustration: Mio Mahl

findes børn, der er mere fleksible i deres oplevelse af egen kønnet, hvilket ikke tidligere har været repræsenteret i litteraturen.

»Identitetsdannelse handler om genkendelse, og det er det, denne bog kan give børn. Det er væsentligt, at de også kan høre historier, hvor det ikke er fastlagt, at der er to og kun to køn,« siger Jo Krøjer.

Kønsneutral ideologi

Universet er det største i hele verden er oversat fra svensk, og selv om den kønspolitiske debat er mere nærvæ-

Kønssociolog Cecilie Nørgaard, mener dog, at kønsnormerne i Danmark stadig er meget stærke, fordi vi ikke udfordrer dem nok. »Børn har en skjult viden om, hvordan de skal gøre deres køn 'rigtigt'. Det er ikke legitimt at være dreng og pige på forskellige måder i Danmark,« siger Cecilie Nørgaard.

Ligesom Jo Krøjer er Nørgaard dog også enig i, at det har ændret sig de seneste år: »Udgivelsen af denne bog åbner for alternative spejlinger, der ikke har noget med køn at gøre. Her er der for første gang en fortæl-

følsomme. I 00'erne var billedet anderledes. Her så man meget kønnet børnelitteratur, hvor fortællingerne enten henvendte sig til pige-piger eller dreng-dreng.

Derfor mener Anna Karlskov Skyggebjerg, at en bog som denne er både interessant og vigtig, men samtidig frygter Skyggebjerg, at det bliver for konstrueret og fjollet.

»Jeg ser den her udgivelse ind i en tradition, hvor man vil alt muligt med fortællinger for børn, men af og til, kan det pædagogiske sigte stå i vejen for, at der kan blive fortalt en

jore@information.dk

'Universet er det største i hele verden' kan bestilles ved at sende en mail til bog(a)forallenders.org. Og den 3. oktober kl. 11 er der udgivelsesarrangement i Folkets Hus på Stengade i København